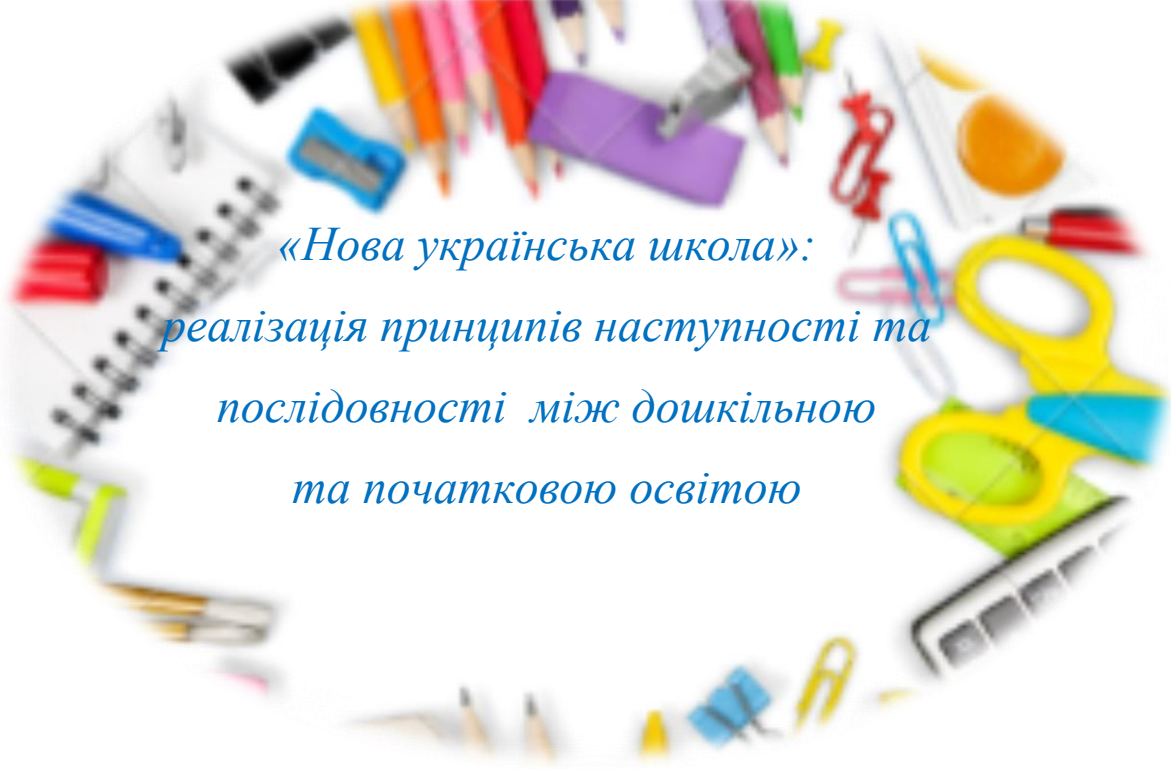

Департамент освіти і науки, молоді та спорту
виконавчого органу Київської міської ради
(Київської міської державної адміністрації)
ОСВІТНЯ АГЕНЦІЯ МІСТА КИЄВА

*«Нова українська школа»:
реалізація принципів наступності та
послідовності між дошкільною
та початковою освітою*

Київ-2018

Зміст

Вступ.....	3
1. Програма дослідження.....	4
2. Результати дослідження.....	7
2.1. Забезпечення взаємодії між закладами дошкільної та початкової освіти.....	7
2.2. Особливості відвідування дітьми закладів дошкільної освіти.....	10
2.3. Вибір батьками майбутніх першокласників закладу початкової освіти.....	12
2.4. Фактори, що впливають на ефективну організацію освітнього процесу.....	15
2.5. Проблеми, які виникають у роботі педагогів.....	19
2.6. Особливості підготовки дітей до школи.....	20
2.7. Готовність дітей до школи.....	23
2.8. Ставлення респондентів до реформування освіти.....	25
Висновки.....	26

Вступ

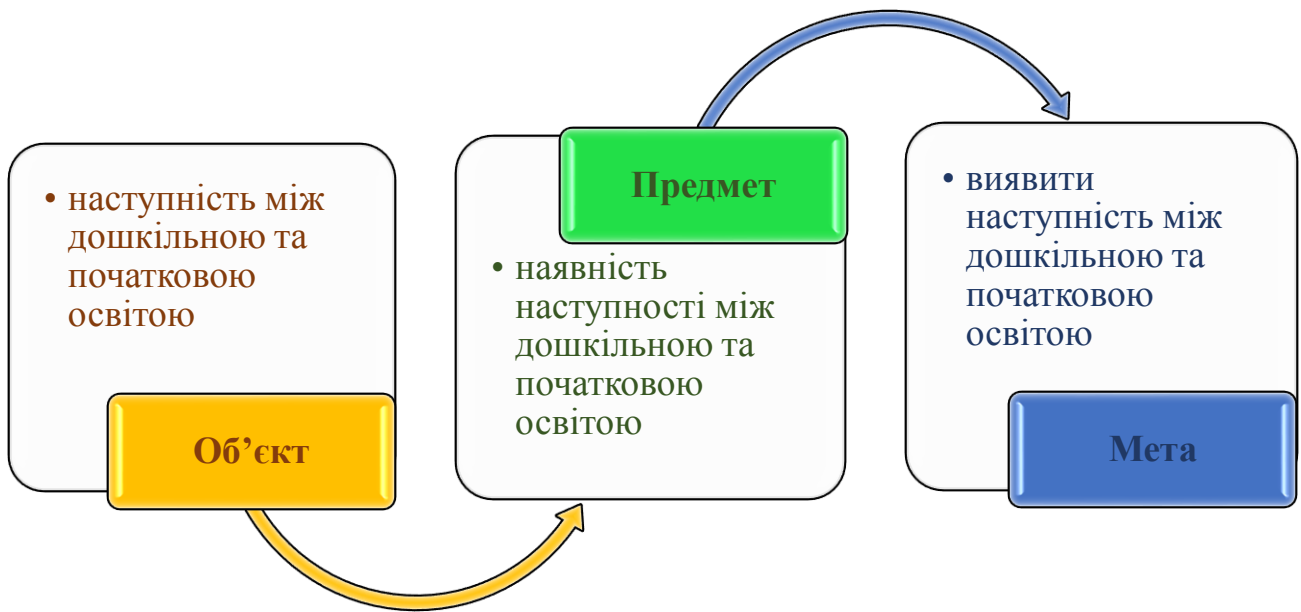
Наступність – це врахування того рівня розвитку дитини, з яким вона прийшла до школи, опора на нього. Вона забезпечує органічне, природне продовження розвитку, виховання та навчання, започаткованих у дошкільному віці, створює умови для успішного переходу молодшого школяра в основну школу.

Лариса Калмикова

Важливе місце в реформуванні системи освіти займає проблема наступності між дошкільної та початкової освітою. У дошкільних закладах освіти наступність виявляється насамперед у підготовці дитини до школи, а в закладах початкової освіти – у використанні та покращенні уже набутих раніше знань та навичок. Наступність між дошкільною та початковою освітою є однією з обов'язкових умов здійснення неперервності процесу здобуття освіти. Вона має забезпечити узгодженість мети, змісту, методів, форм навчання у початковій та дошкільній освіті, врахування вікових особливостей дітей. Такий комплексний підхід має на меті створити умови, які сприяли б усебічному розвитку особистості учнів, формуванню вмінь навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх. Такий стан речей актуалізує вивчення проблеми забезпечення наступності в роботі закладів дошкільної та початкової освіти.

На виконання наказу Департаменту освіти і науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) від 06.07.2018 року № 298 КНП «ОСВІТНЬОЮ АГЕНЦІЄЮ МІСТА КИЄВА» 23-27 квітня 2018 року було проведено соціологічне дослідження щодо наступності між дошкільною та початковою освітою.

1. Програма дослідження

Завдання дослідження:

1. Виявити особливості навчання в закладах дошкільної освіти.

2. Дослідити особливості підготовки дітей до школи.

3. Виявити умови в закладах освіти, необхідні для ефективної організації освітнього процесу.

4. Дослідити наявність взаємодії між закладами дошкільної та початкової освіти.

5. З'ясувати ставлення учасників освітнього процесу до реформування початкової освіти.

У дослідженні взяли участь 1000 батьків дітей майбутніх першокласників, 288 учителів початкових класів та 243 вихователі старшої групи. На діаграмі 1 зображено розподіл учасників дослідження за статтю. Частка учасників дослідження жіночої статі є вищою, ніж частка осіб чоловічої статі.

Діаграма 1

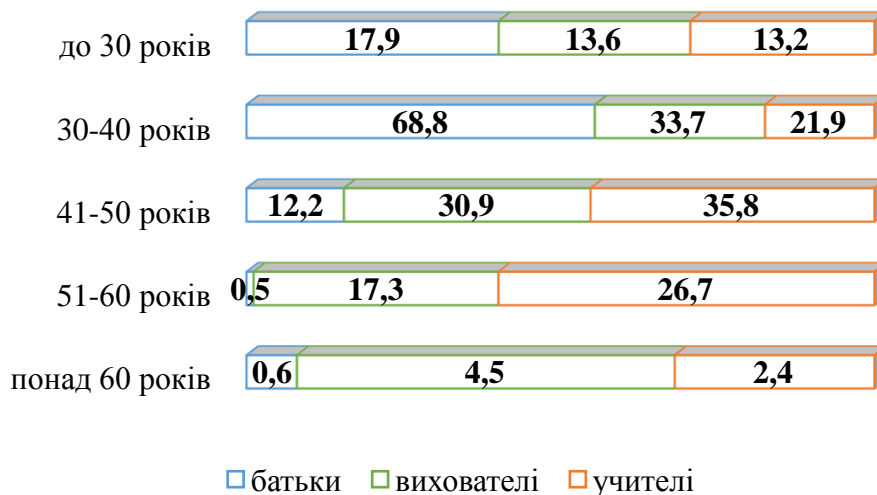
Стать респондентів, %

На діаграмі 2 зображено розподіл учасників дослідження за віком.

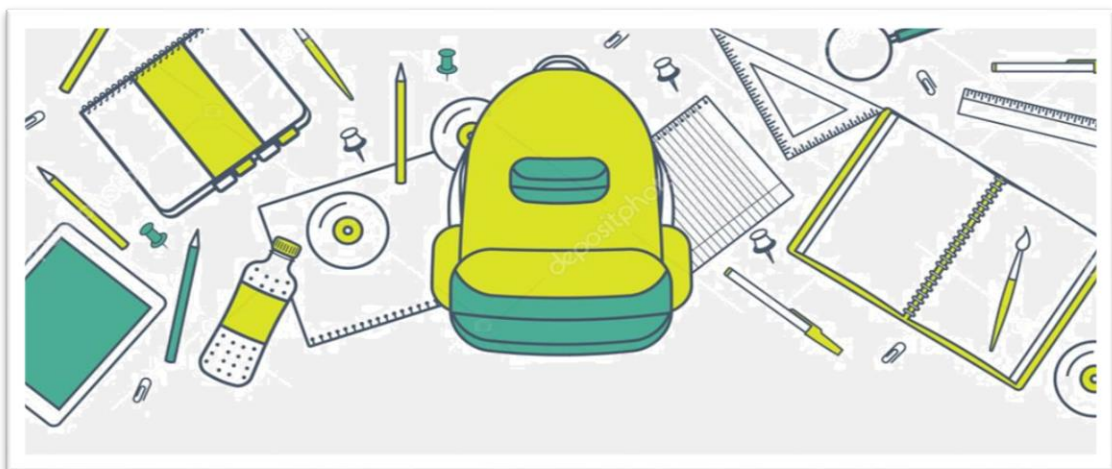
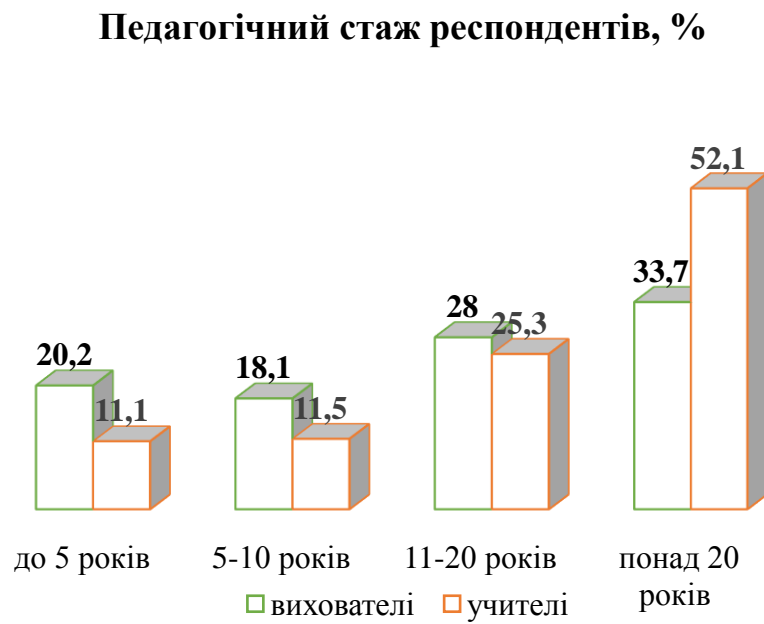
Діаграма 2

Вік респондентів, %

Серед учителів початкових класів та вихователів старшої групи переважають особи з педагогічним стажем понад 20 років (діаграма 3).

Діаграма 3

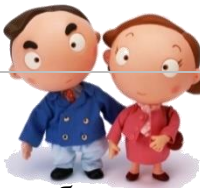
2. Результати дослідження

2.1. Забезпечення взаємодії між закладами дошкільної та початкової освіти

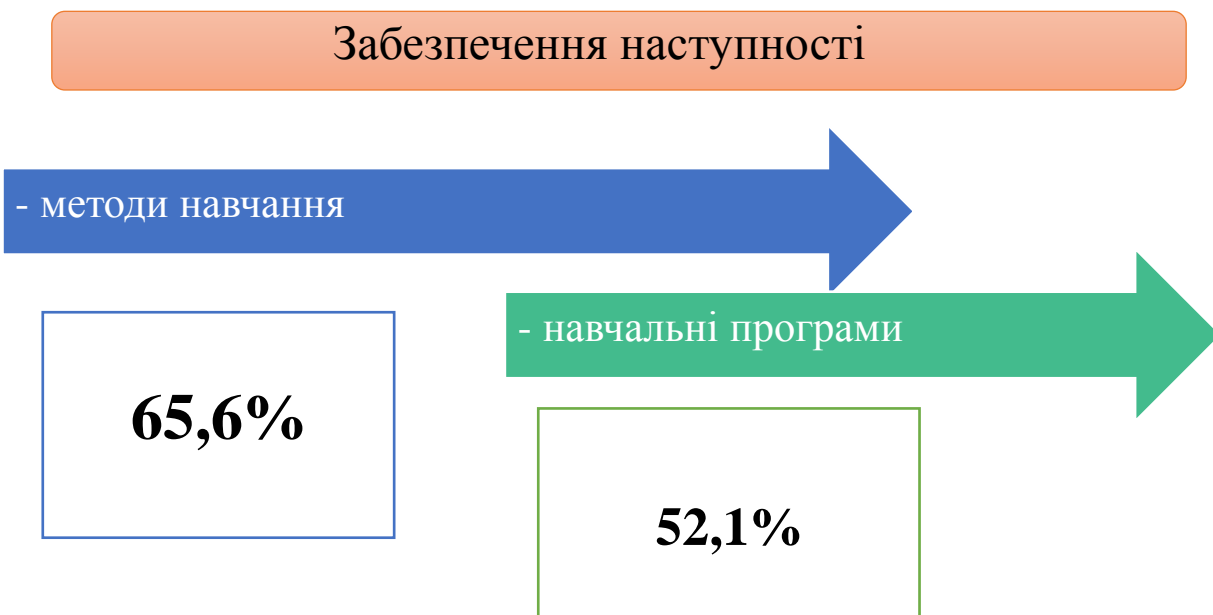
За даними опитування, наразі ще не можна говорити про повну взаємодію між закладами дошкільної та початкової освіти. Усі респонденти дотримуються думки, що взаємодія забезпечується лише частково (таблиця 1).

Табл.1

Забезпечення зв'язку між дошкільною і початковою освітою

	 вихователі	 учителі	 батьки
повністю забезпечений	16,9%	12,5%	22,3%
частково забезпечений	67,9%	80,2%	62,3%
взагалі не забезпечений	15,2%	7,3%	15,4%

Більше половини опитаних учителів погоджуються, що принцип наступності освіти між дитячим садком та початковою школою частіше реалізується в методах та формах навчання (65,6%), навчальних програмах (52,1%) (рис.1).

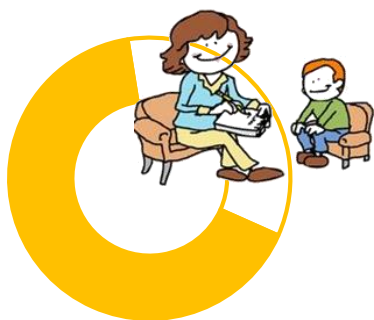
БІЛЬШЕ ТРЕТИНИ РЕСПОНДЕНТІВ (40% ВИХОВАТЕЛІВ ТА 34% УЧИТЕЛІВ)
вважають, що взаємодія між закладами початкової та дошкільної освіти відбувається переважно під час батьківських зборів

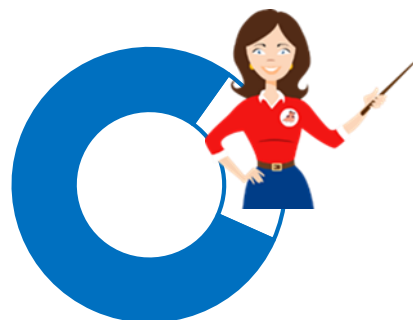
Іншими способами забезпечення взаємодії між початковою та дошкільною освітою є:

66% вихователів відвідують заклади початкової освіти, до яких іде більшість учнів із групи

86% учителів ознайомлені з освітніми компетентностями, які має набути дитина старшого дошкільного віку

2.2. Особливості відвідування дітьми закладів дошкільної освіти

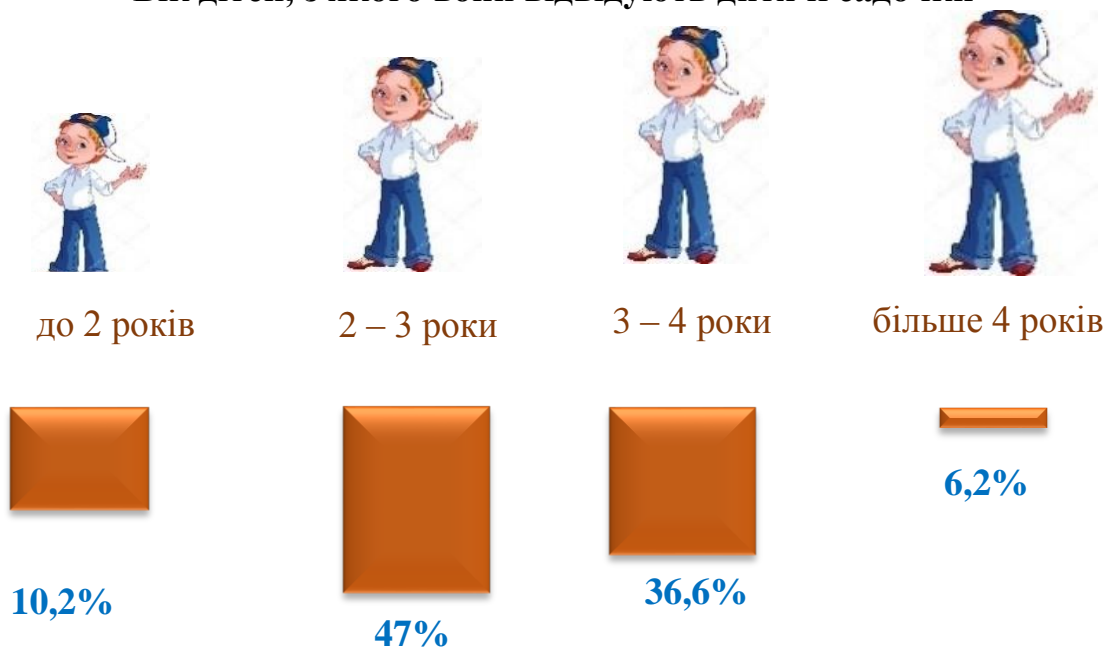
Основними причинами невідвідування дитячих садочків є:

Більшість дітей стали вихованцями закладів дошкільної освіти у 2–3 роки (схема 1).

Схема 1

Вік дітей, з якого вони відвідують дитячі садочки

Більшість батьків (79,8%, схема 2) зазначає, що їхні діти із задоволенням відвідують дитячий садочок.

Схема 2

Бажання дітей відвідувати дитячий садочок

79,8%

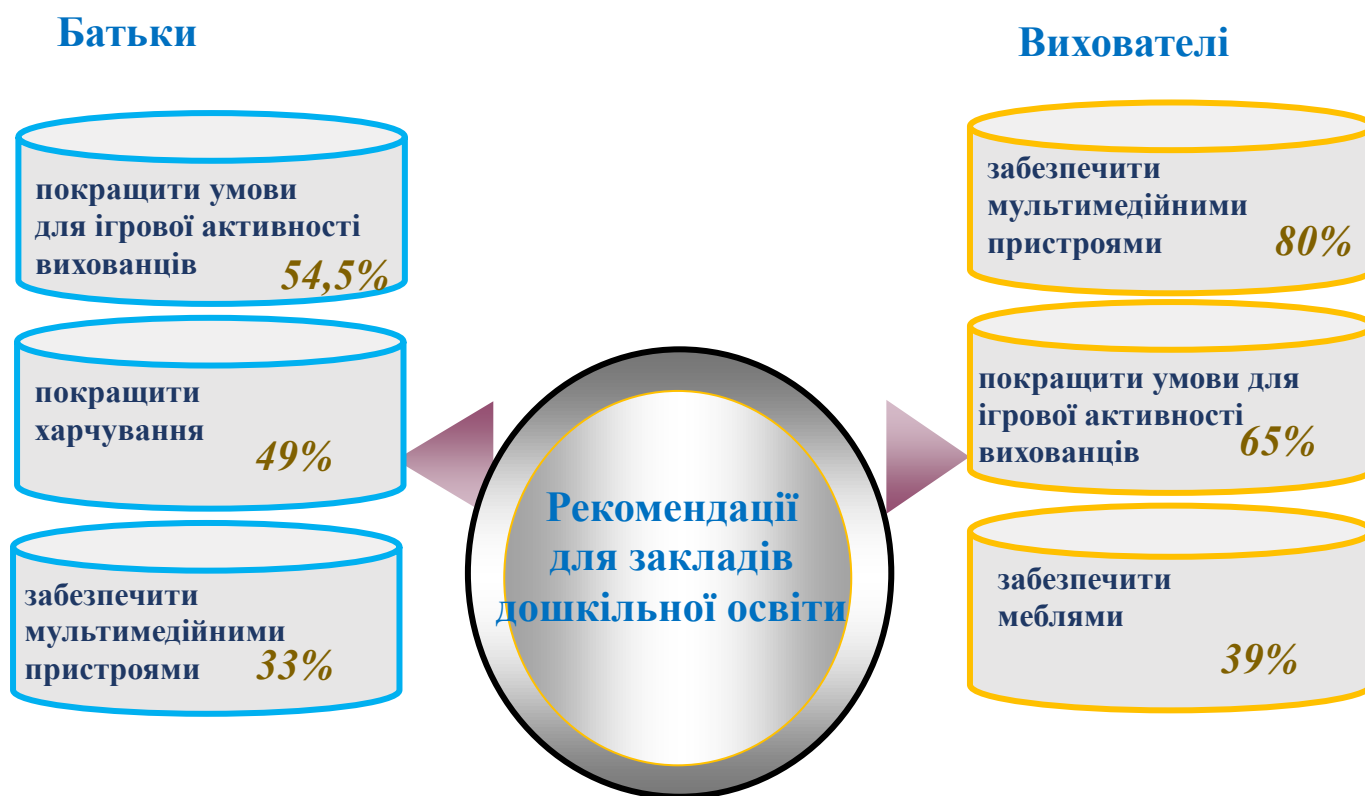
18,8%

1,4%

За результатами дослідження було створено рейтинг рекомендацій від батьків та вихователів щодо покращення умов перебування дітей у дитячому садочку. На думку респондентів, у закладах дошкільної освіти потрібно покращити насамперед умови організації ігрової активності вихованців і забезпечення мультимедійними пристроями (схема 3).

Схема 3

Серед інших пропозицій батьків та вихователів прозвучали такі:

не залучати кошти батьків
проводити більше розважальних заходів
покращити матеріально-технічні умови
розвивати дітей **все подобається** покращити роботу адміністрації
гуляти на свіжому повітрі покращити кваліфікацію вихователів
потрібен логопед
покращити харчування
займатися ігровою діяльністю з дітьми **індивідуальний підхід**
потрібен психолог
підвищити заробітну плату вихователям
однакове ставлення до дітей
дружня атмосфера розвантажити вихователів
співпрацювати з батьками
займатися фізичним розвитком вихованців
краще готувати дітей до школи

2.3. Вибір батьками майбутніх першокласників закладу початкової освіти

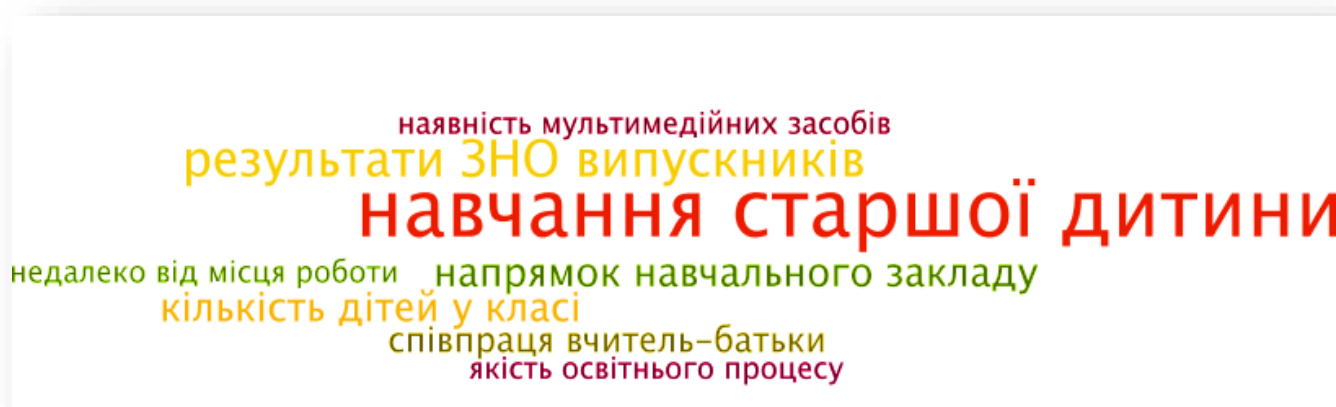
батьків визначилися з закладами початкової освіти їхніх дітей.

Основними критеріями вибору закладів початкової освіти є:

Відповідаючи на відкриту частину запитання «За якими критеріями Ви обирали освітній заклад для своїх дітей», батьки додали наступні принципи відбору школи для їхніх дітей:

Батьки стверджують, що доброзичливе ставлення, здобуття знань, розвиток здібностей є найбільш важливим для їхніх дітей у початковій школі (діаграма 4).

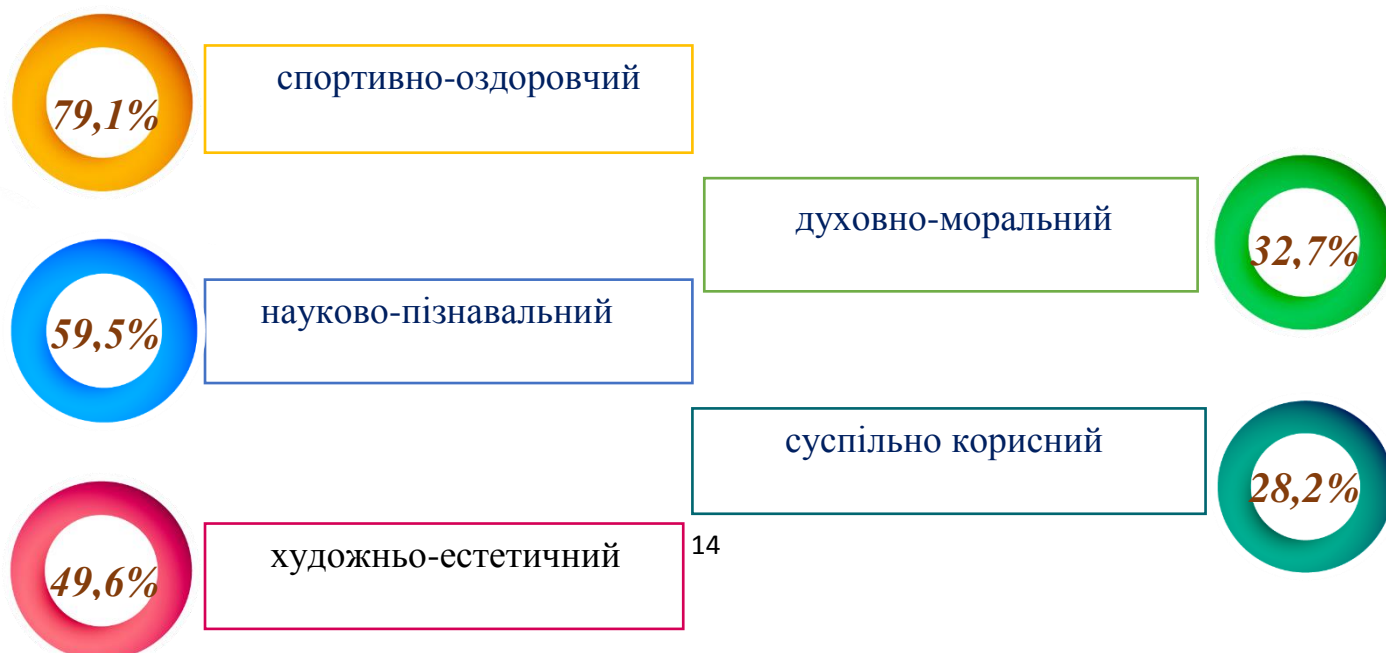
Найважливіше в початковій школі, %

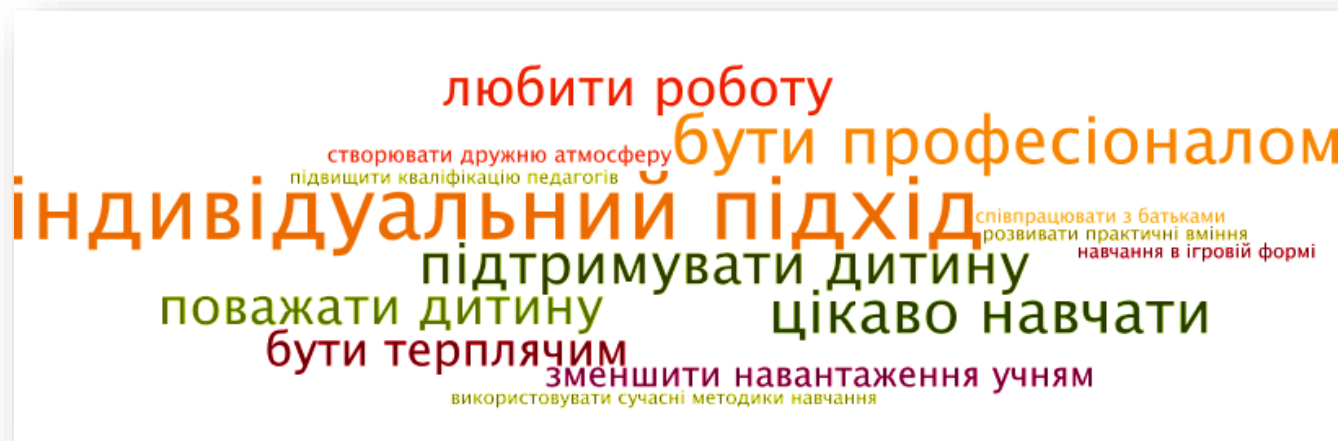
Одним із результатів дослідження стало визначення актуальних для батьків майбутніх першокласників напрямків позаурочної діяльності. На думку батьків, спортивно-оздоровчий та науково-пізнавальний – два найбільш важливі напрямки в початковій освіті (схема 4).

Схема 4

Найважливіші напрямки позаурочної діяльності в початковій школі

Батьки майбутніх першокласників надали вчителям пропозиції щодо покращення освітнього процесу:

2.4. Фактори, що впливають на ефективну організацію освітнього процесу

Аналізуючи результати дослідження, виявили основні фактори, що впливають на ефективність організації освітнього процесу (схема 5).

Схема 5

Основні фактори, що впливають на ефективність організації освітнього процесу

Щодо професіоналізму педагогів, то більшість учителів (78%) частково методично підготовлені до роботи в нових умовах реформування початкової освіти (схема 6).

Схема 6

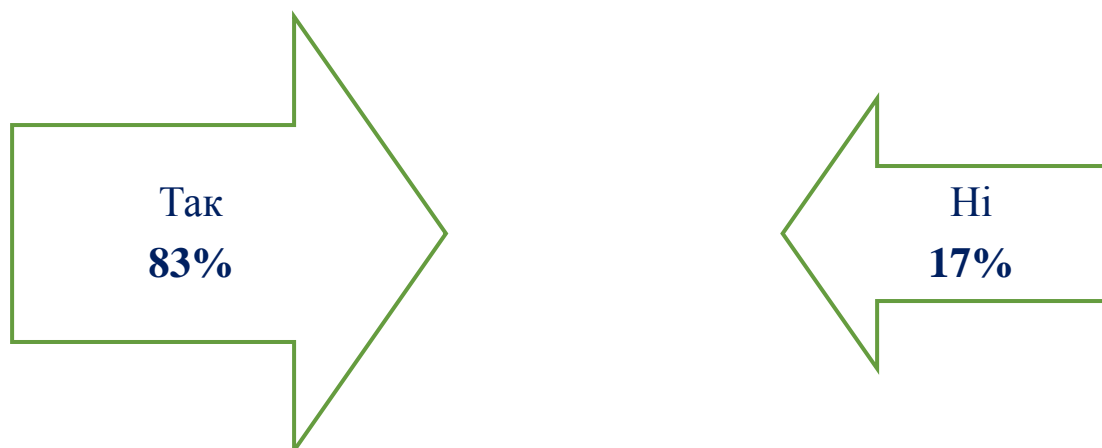
Підготовленість педагогів до роботи в умовах реформування початкової освіти

Зважаючи на свою неготовність працювати в нових умовах, педагоги потребують методичної допомоги (схема 7).

Схема 7

Необхідність методичної допомоги в роботі з учнями

Учителі й вихователі зазначають, що їм насамперед необхідно підвищити власну обізнаність з питань освітніх нововведень та загальної комп'ютерної грамотності (діаграма 5).

Діаграма 5

Питання, з яких педагоги потребують покращити знання, %

Для ефективної організації освітнього процесу в 74% закладів дошкільної освіти працює практичний психолог

Вихователі в цілому задоволені роботою практичних психологів у закладах дошкільної освіти (схема 8).

Схема 8

Оцінка вихователями роботи практичного психолога

Щодо змістового наповнення освітнього процесу, то педагоги початкової школи створили рейтинг навчальних предметів, які, на їхню думку, перевантажені обсягом інформації. Серед них на перших щаблях – математика, природознавство, українська мова (схема 9).

Схема 9

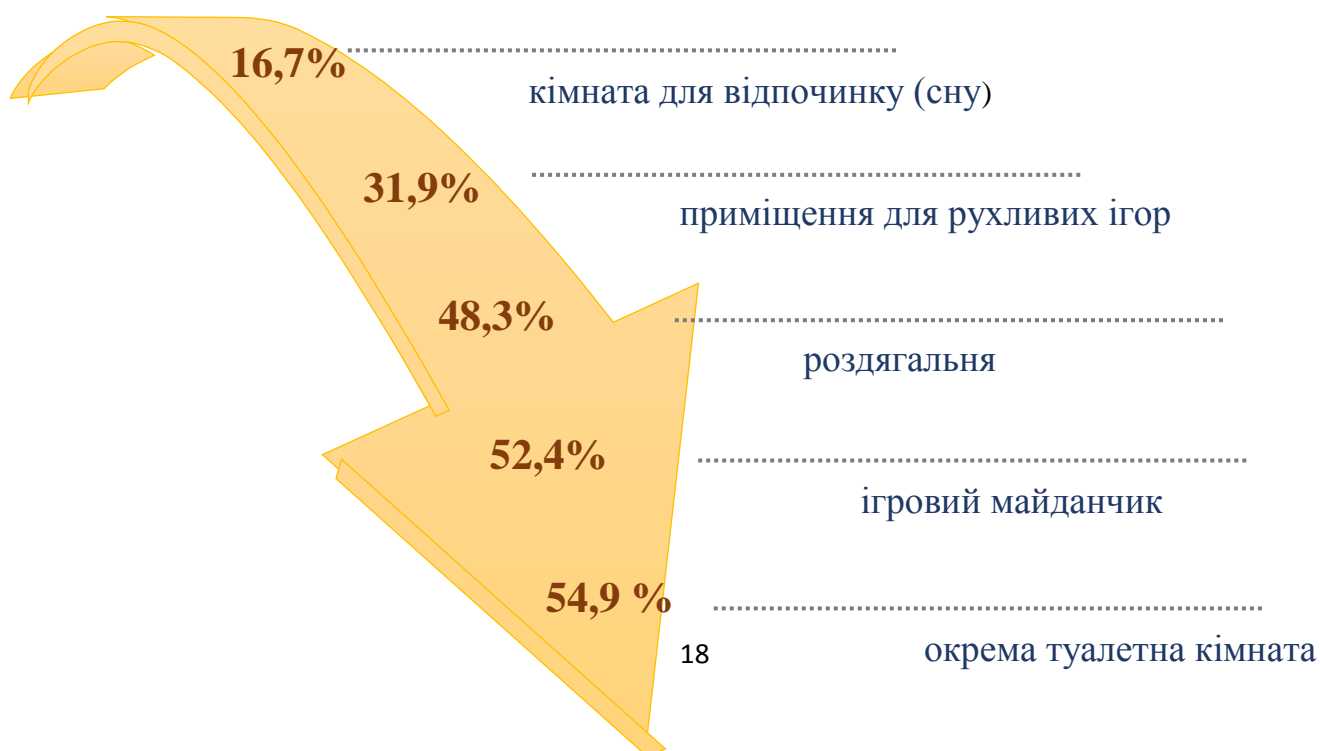
Навчальні предмети, які перевантажені обсягом навчального матеріалу

Заклади загальної середньої освіти намагаються створити належні умови для комфортного перебування першокласників. Проте лише в половині шкіл міста Києва є окремі туалетні кімнати, ігрові майданчики (схема 10).

Схема 10

Належні умови у закладах загальної середньої освіти

Педагоги надали рекомендації для покращення ефективності освітнього процесу. Респонденти насамперед вказали на необхідність забезпечення мультимедійними пристроями, комп'ютерним обладнанням та меблями, що відповідають віковим особливостям першокласників (діаграма 6).

Діаграма 6

Пропозиції вчителів щодо покращення умов перебування першокласників у школах, %

2.5. Проблеми, які виникають у роботі педагогів

У педагогів під час роботи з учнями виникають різні проблеми. Насамперед це незадовільна емоційно-вольова готовність дітей та відсутність бажання навчатися (схема 11).

Проблеми, які виникають у педагогів під час роботи з першокласниками, %

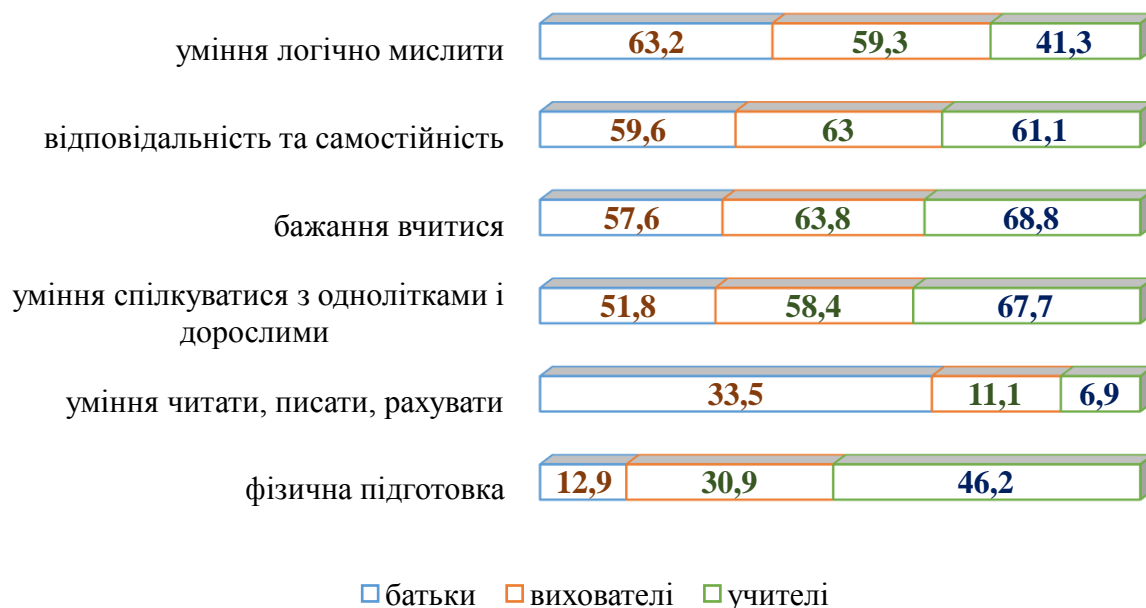
Серед інших проблем виокремимо наступні:

НЕВИХОВАНІСТЬ
 велика кількість учнів у класі
 погана пам'ять
 відсутність дисциплінованості
 недостатній словниковий запас
гіперактивність
невмотивованість до навчання
байдужість батьків несамотійність

2.6. Особливості підготовки дітей до школи

На думку респондентів, підготовка дітей до школи полягає насамперед у розвитку логічного мислення, у формуванні відповідальності та самостійності, умінні спілкуватися з однолітками та дорослими (діаграма 7).

Якості, якими повинна володіти дитина до вступу у школу, %

Батьки займаються підготовкою своїх дітей до школи різними способами. Проте найчастіше користуються послугами, які надають на підготовчих курсах (52%, схема 12).

Схема 12

Напрямки підготовки батьками своїх дітей до школи:

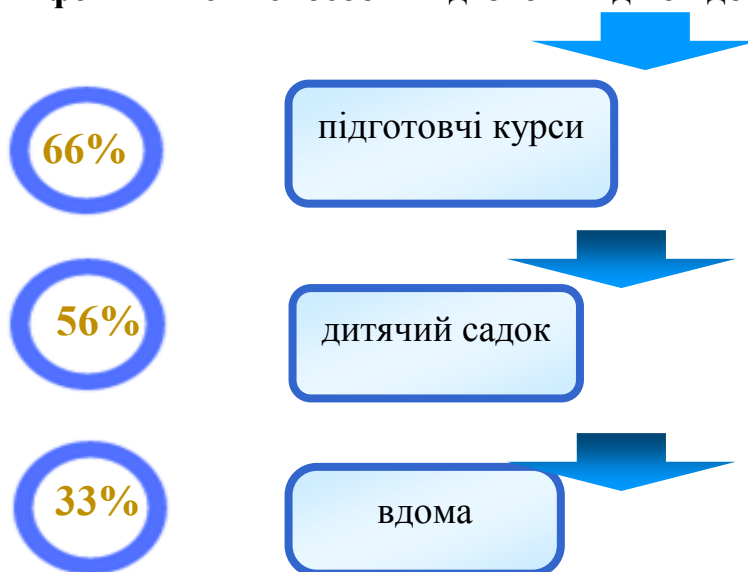
Іншими шляхами підготовки дітей до школи, які здійснюють їхні батьки, є:

заняття з психологом
допомога бабусі
заняття з репетитором
не готуємось зовсім
комплексна підготовка

Батьки зазначають, що підготовчі курси дають найбільш ефективні результати в підготовці дітей до школи (схема 13).

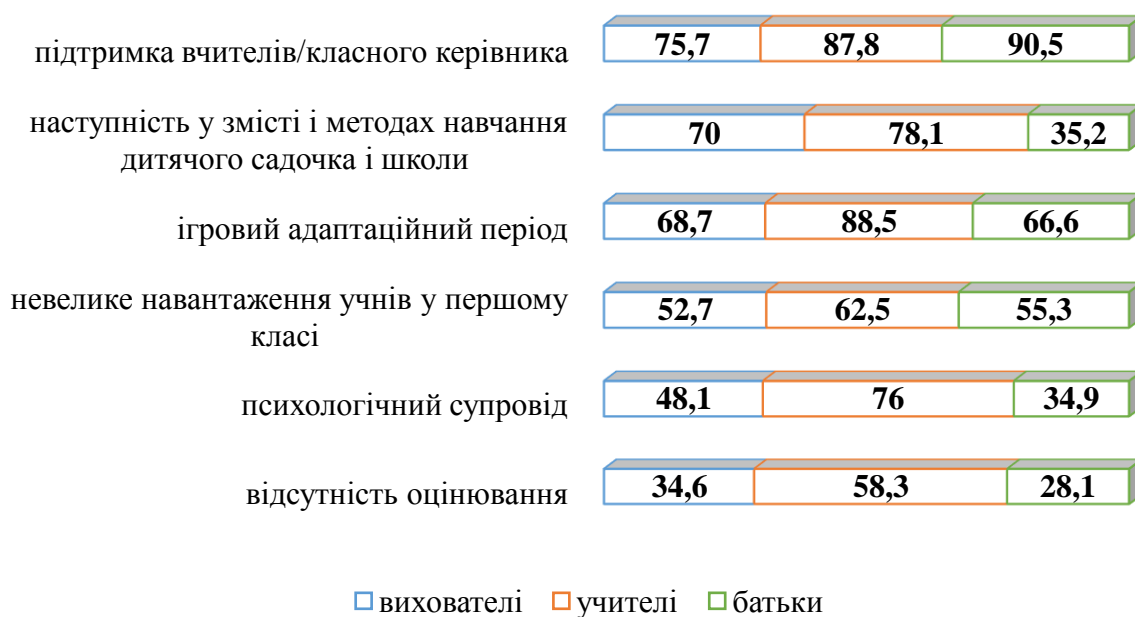
Схема 13

Ефективність способів підготовки дітей до школи

Учителі стверджують, що ігровий період найбільше допомагає першокласникам адаптуватися до навчання в школі. А батьки та вихователі вважають, що саме підтримка учителя або класного керівника здатна поліпшити цей процес (діаграма 8).

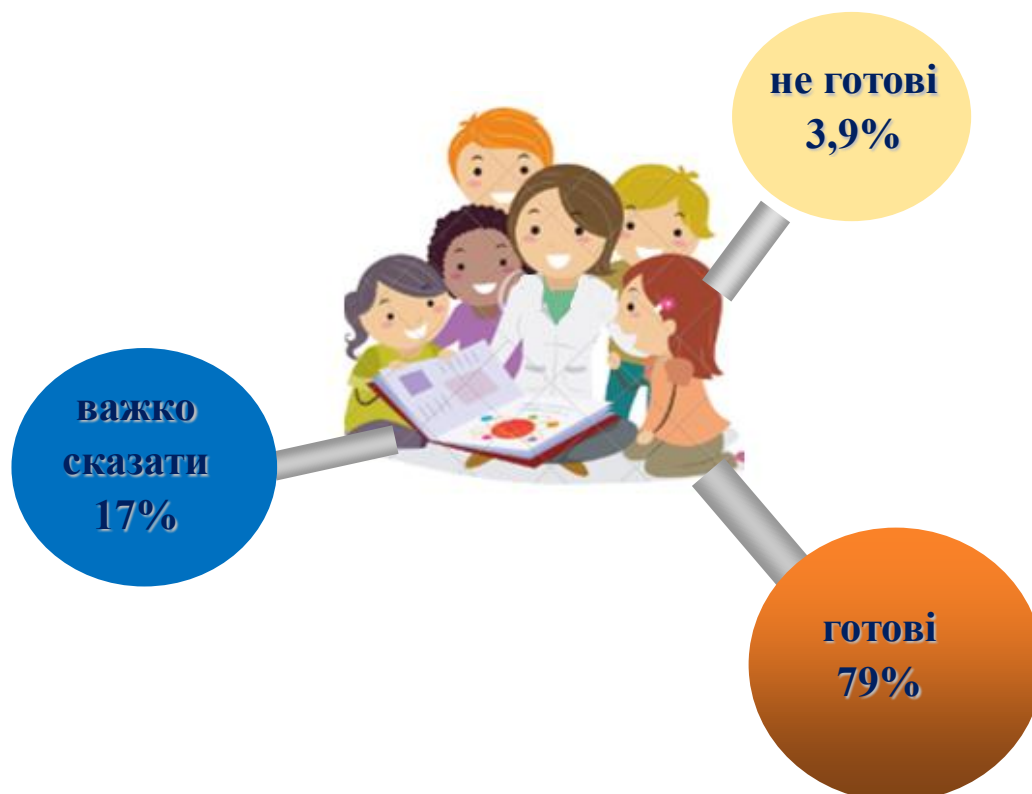
Способи успішного проведення адаптаційного періоду в першому класі, %

2.7. Готовність дітей до школи

Більшість батьків (79%) стверджує, що їхні діти готові до школи (схема 14)

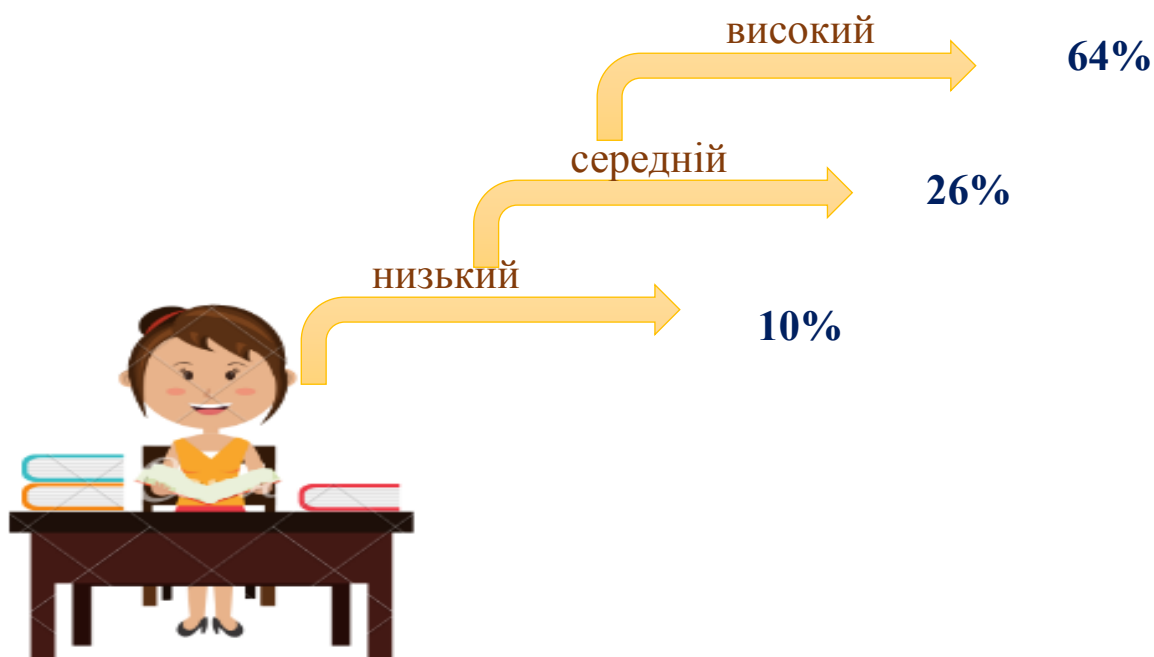
Схема 14

Вихователі підтверджують думку батьків щодо готовності дітей до школи. Вони переконані, що їхні вихованці мають переважно високий рівень підготовки до школи (схема 15).

Схема 15

Рівень підготовки дітей до школи

Лише п'ята частина батьків та вихователів стикається з труднощами у підготовці дітей до школи (схема 16).

Схема 16

Труднощі, які виникають у підготовці дітей до школи

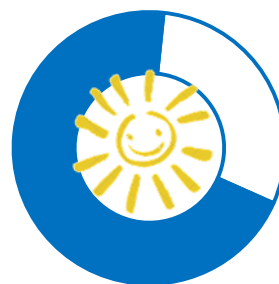

Батьки зазначають, що в їхніх дітей в основному присутнє бажання навчатися та вони хочуть ходити до школи.

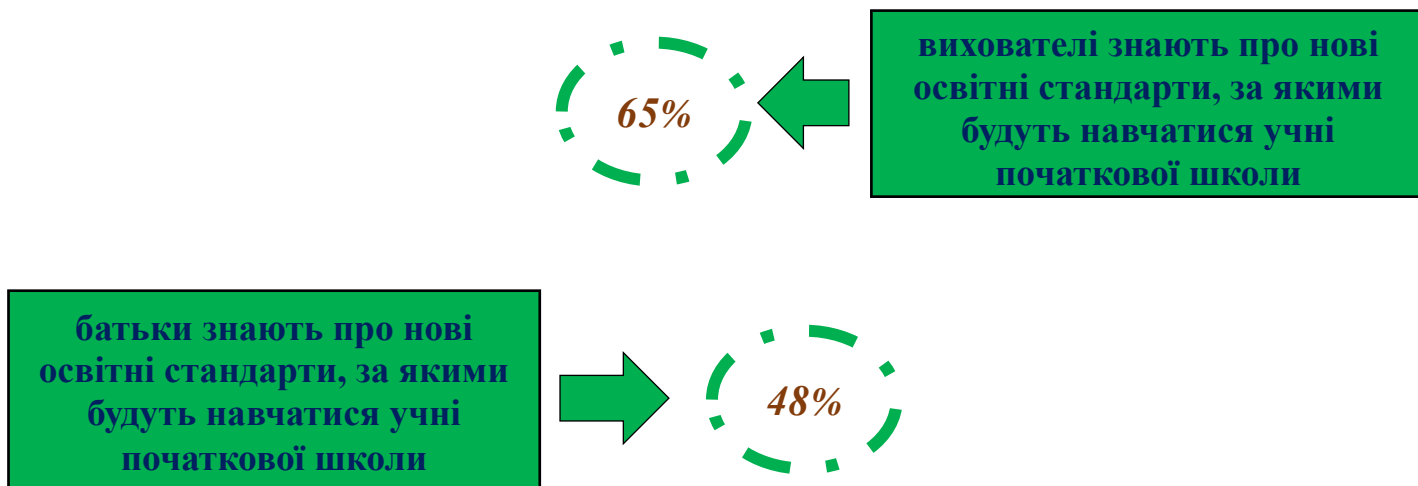

74% дітей хочуть ходити до школи

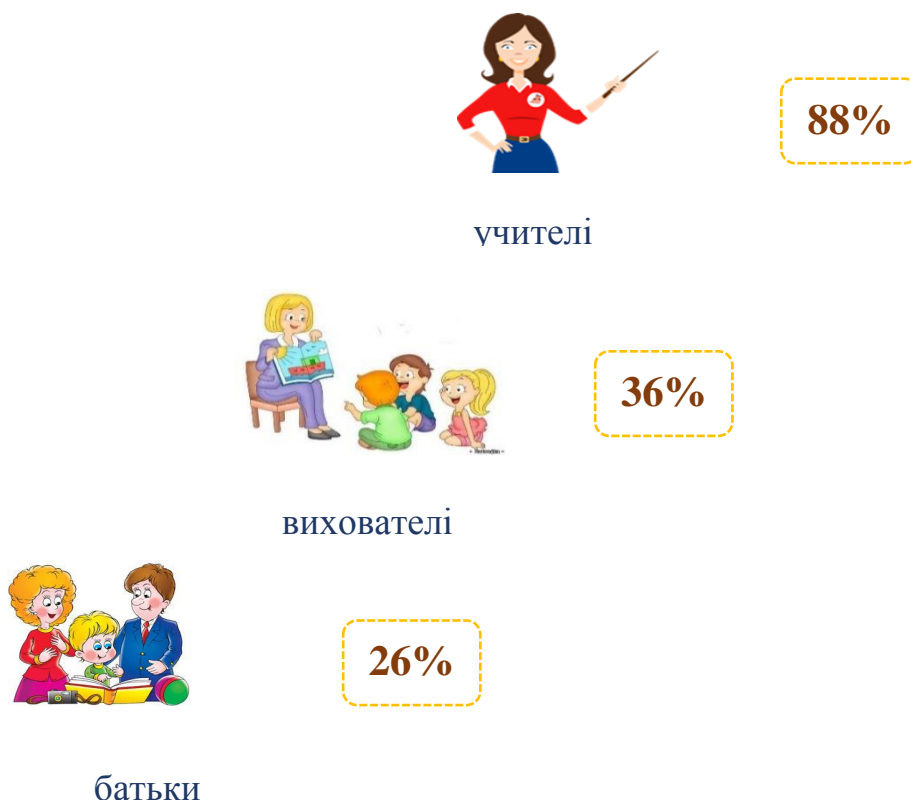
у 70% дітей є бажання навчатися

2.8. Ставлення респондентів до реформування освіти

Серед усіх учасників освітнього процесу переважно вчителі найбільше ознайомлені з текстом Концепції «Нова українська школа» (схема 17).

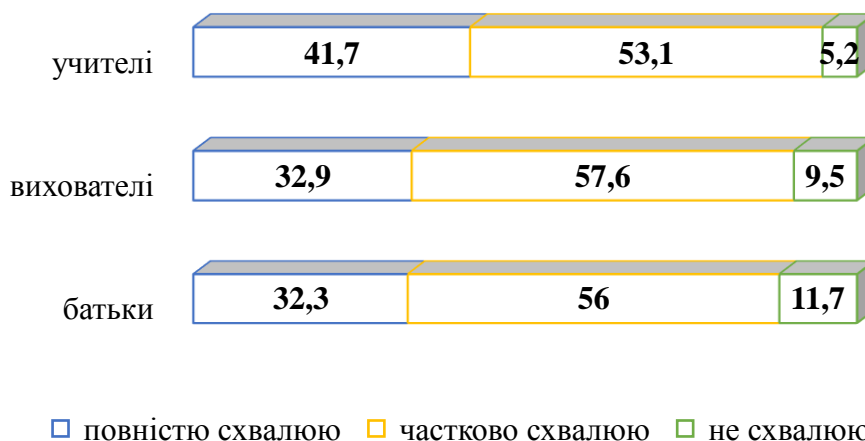
Ознайомленість з текстом Концепції «Нова українська школа»

У цілому респонденти лише частково схвалюють реформування освіти (діаграма 9). Серед них учителі є найбільшими прихильниками проведення змін у системі освіти.

Діаграма 9

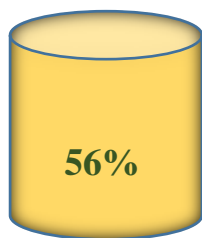
Ставлення до реформування освіти, %

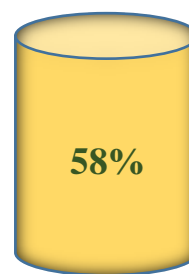
Понад 50% педагогів підтримують скасування бального оцінювання та запровадження дворічного адаптаційно-ігрового етапу в початковій школі (схема 18).

Схема 18

Підтримка учителями освітніх нововведень

скасування бального оцінювання в початковій школі

запровадження дворічного адаптаційно-ігрового етапу в початковій школі

У табл. 2 наведено основні нововведення в початковій освіті, які негативно оцінили учасники дослідження. Батьки та вихователі в першу чергу не схвалюють впровадження 12-річного навчання, а вчителі – велику кількість дітей у класі.

Табл.2

Топ 5 основних змін, які не схвалюють респонденти

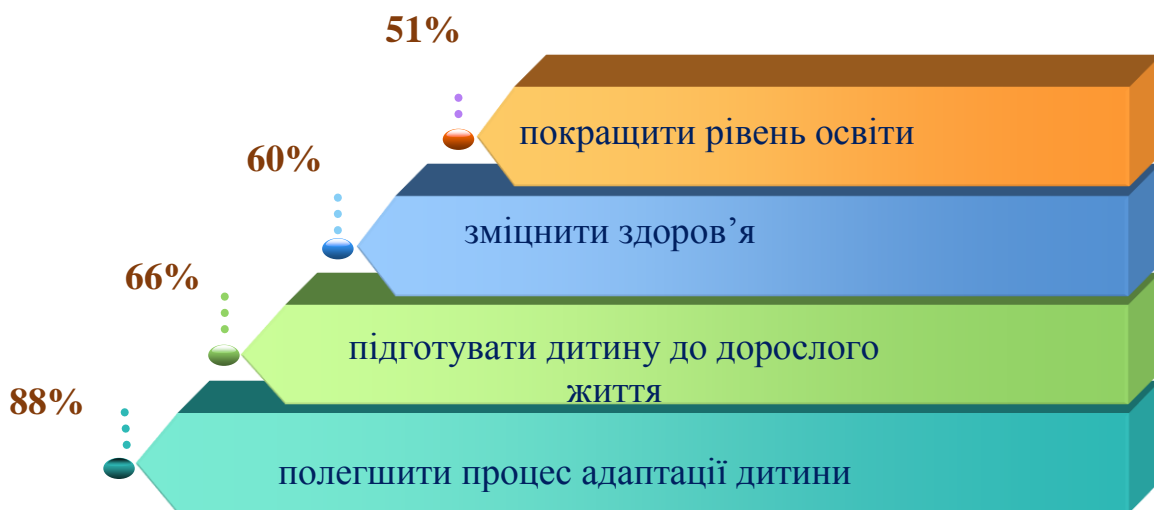
	 вихователі	 учителі	 батьки
1.	12-річне навчання	велика кількість дітей у класі	12-річне навчання
2.	відсутність оцінювання	відсутність оцінювання	перевантаження дітей

3.	відсутність наступності між дошкільною та початковою освітою	погане матеріально-технічне забезпечення	велика кількість навчальних предметів
4.	письмо олівцем	реформувати освіту потрібно з дитячого садочка	адаптаційно-ігровий період
5.	ігрова форма роботи	відсутність наступності між дошкільною та початковою освітою	неможливість обирати школу

Лише половина опитаних вважає, що зміни в освіті спроможні покращити якість освіти. Попри часткове схвалення більшістю респондентів реформування освіти, вони все ж таки відмічають в цьому й позитивні моменти. Так, реформування освіти здатне полегшити процес адаптації дитини (діаграма 10).

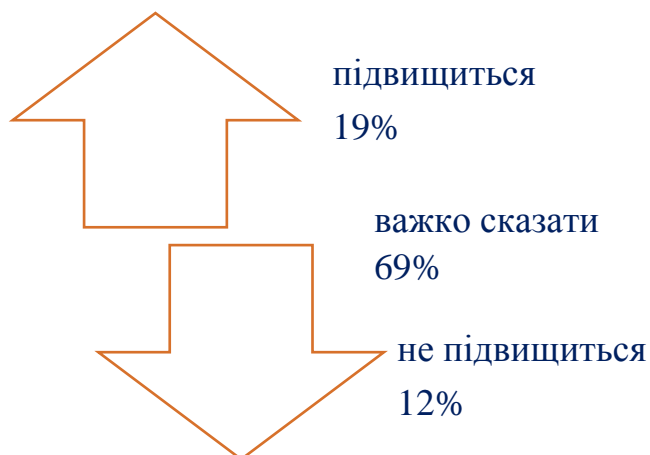
Діаграма 10

Переваги реформування освіти

Більшість респондентів (69%) не вбачає зміни ролі батьків в організації освітнього процесу в контексті реформування освіти (схема 19).

Зміна ролі батьків в організації освітнього процесу у зв'язку з реформуванням освіти

На схемі 20 зображено основні очікування учасників освітнього процесу від реформування освіти.

Очікування респондентів від реформування освіти

Висновки

- ✓ Існує часткова взаємодія між закладами дошкільної та початкової освіти. У більше, ніж половині закладах дошкільної та початкової освіти наявна наступність у методах і формах навчання (65,6%), навчальних програмах (52,1%).
- ✓ Механізм наступності між дошкільною та початковою освітою реалізується насамперед через батьківські збори.
- ✓ Діти із задоволенням відвідують дитячі садочки (79,8%). Для покращення умов навчання та виховання дітей у закладах дошкільної освіти потрібно насамперед поліпшити забезпечення мультимедійними пристроями та умови для ігрової активності вихованців.
- ✓ У цілому батьки (89%) визначилися з майбутніми закладами початкової освіти для їхніх дітей. Зручне розташування закладу освіти та позитивні відгуки інших батьків є основними критеріями вибору шкіл, котрі будуть відвідувати майбутні першокласники.
- ✓ Більшість учителів (78%) частково методично підготовлені до роботи з учнями в умовах реформування початкової освіти, тому потребують допомоги в роботі з дітьми.
- ✓ Педагоги насамперед вказують на необхідність поліпшення їхньої обізнаності в освітніх програмних нововведеннях та загальної комп'ютерної грамотності.
- ✓ Основними рекомендаціями для покращення ефективності освітнього процесу в початковій школі є забезпечення мультимедійними пристроями, комп'ютерним обладнанням та меблями, що відповідають віковим особливостям першокласників.
- ✓ Респонденти зазначають, що підготовка дітей до школи насамперед полягає в розвитку логічного мислення, відповідальності та самостійності, умінні спілкуватися з однолітками та дорослими.
- ✓ На думку батьків, відвідування підготовчих курсів є найбільш ефективною формою підготовки дітей до школи.
- ✓ Більшість дітей (79%) готова до школи та має бажання навчатися.
- ✓ У цілому учасники освітнього процесу частково схвалюють реформування освіти. Учителі є найбільшими прихильниками проведення змін у системі початкової освіти.
- ✓ Батьки та вихователі не схвалюють насамперед упровадження 12-річного навчання, а вчителі – велику кількість дітей у класі.
- ✓ Покращення якості освіти, цікаве навчання, зменшення навчального навантаження – основні очікування респондентів від реформування освіти.